

Tentamen: Strafrecht (191741070)

Datum: 7 november 2011, 08.45u

Duur: max. 3,5 u

Docent: M. Harmsen

Locatie: WA-1

Dit tentamen bestaat uit één casus met open vragen. Het eerste gedeelte, nog voor de vragen 1 tot en met 6, behelst de **'basiscasus'** met basisgegevens. Vervolgens worden naar aanleiding daarvan vragen gesteld, waarbij per vraag de basiscasus steeds met wisselende gegevens wordt aangevuld. Let er dus goed op dat je geen gegevens gebruikt die voor de betreffende vraag niet relevant zijn. Het komt er eenvoudigweg op neer dat je de gegevens van de basiscasus en die welke onder de vraag zelf zijn weergegeven moet gebruiken om de betreffende vraag te beantwoorden.

Motiveer alle antwoorden zorgvuldig en uitvoerig, zo nodig (en dat is vrijwel altijd het geval) aan de hand van wet en jurisprudentie! Schrijf wetteksten niet over, maar verwijs ernaar en leg uit waarom deze al dan niet van toepassing zijn. Schrijf duidelijk! Onleesbare antwoorden worden fout gerekend.

Je hebt drie en een half uur de tijd om dit tentamen te maken. Let op dat de ene vraag meer punten oplevert dan de ander, hetgeen correspondeert met de tijd die geacht wordt gemoeid te zijn met de beantwoording van de vragen.

Succes!

Basiscasus

Adri Bloemen heeft zijn vaste baan bij de gemeente Hengelo opgegeven, omdat het werken onder een baas hem slecht viel. Om die reden is Adri voor zichzelf begonnen. Vier maanden geleden heeft hij een cafetaria in de Vloerenstraat, nabij het centrum van Enschede, geopend. De door hem gepleegde investeringen in het pand, aan weerszijden omgeven door woonhuizen en winkels, waren fors, hetgeen ook moet worden gezegd over de maandelijks te betalen vaste lasten. Van meet af aan heeft de zaak van Adri slecht gelopen, zelfs zo slecht dat een faillissement dreigt, omdat een aantal schuldeisers heeft laten weten geen genoeg meer te nemen met de betalingsachterstanden. Bloemen zit financieel aan de grond, hetgeen hem, zacht uitgedrukt, niet erg lekker zit.

Op een zekere maandagavond in oktober zit Bloemen zijn zorgen weg te drinken in een kroeg. Hij raakt in gesprek met Sjaak Duisterhof. Duisterhof doet een gedeelte van zijn naam eer aan, hij heeft weet van én bedenkt duistere zaakjes. Bloemen vertelt Duisterhof dat hij aan de rand van de financiële afgrond staat en dat hij het om die reden niet meer ziet zitten. Duisterhof luistert aandachtig en doet Bloemen vervolgens een suggestie aan de hand. Bloemen zou zijn cafetaria in brand moeten zetten, want van de uitkering door zijn verzekering zou hij dan, in ieder geval voor een groot deel, uit de (financiële) brand kunnen geraken, aldus Duisterhof. 'Een vriend van mij heeft dat onlangs ook gedaan, en die zit nu op Curaçao!', zo wordt Bloemen verzekerd. Duisterhof rekent Bloemen vervolgens voor wat zijn 'voordeel' van deze actie zou kunnen zijn. Het klinkt Bloemen goed in de oren, maar tegelijkertijd is hij, gelet op het late tijdstip en het aantal alcoholische versnaperingen dat hij tot zich heeft genomen, niet in staat om Duisterhof op dat ogenblik in diens berekening te volgen. Hij maakt een afwerend gebaar en loopt bij Duisterhof weg. Een uurtje later als Bloemen van plan is naar huis te gaan, klampt Duisterhof Bloemen nog even aan en drukt hem een papiertje in zijn hand met daarop zijn telefoonnummer, onder de toevoeging: "Denk er nog eens over na! Ik regel dit voor je!".

De dag daar op is Bloemen nog zeer beslist dat hij Duisterhof niet zal inschakelen. Dit verandert echter in de loop de week, waarin hij nauwelijks klanten in zijn cafetaria heeft gehad en waarbij opnieuw een deurwaarder van een nieuwe schuldeiser aan de deur heeft gehad. Ten einde raad belt Bloemen Duisterhof op met de vraag: "Zullen we het er nog eens over hebben?"

Nog diezelfde vrijdagavond bezoekt Bloemen Duisterhof in diens woning en legt Duisterhof zijn plan nogmaals uit. Duisterhof zegt tegen Bloemen: "Adri, ik regel dit. Sterker nog: jij bemoeit je vanaf nu helemaal nergens meer mee. Wel moet je me de sleutel geven van de zaak. Morgen moet je zaak gesloten blijven. Ik zal dan wat voorbereidingen treffen en morgenavond zal ik er voor zorgen dat het plan tot uitvoering wordt gebracht. Let er op: jij bent er niet, je bent zelfs niet in de buurt. Zorg dat je een goed alibi hebt! Dus zorg dat je een afspraak hebt die avond!"

De volgende dag, zaterdag, treft Duisterhof zijn voorbereidingen. Hij parkeert zijn auto voor de cafetaria en sjuwt twee jerrycans met een uiterst brandbaar middel naar binnen, gewoon door de ingang aan de straatzijde. Vervolgens haalt hij uit de kofferbak van zijn auto nog enkele witte lakens en een doosje met extra lange lucifers. Deze legt hij op de toonbank. Hierna verlaat hij de cafetaria, stapt in zijn auto en rijdt weg. Die avond zal Duisterhof het plan ten uitvoer brengen, Bloemen is daarvan op de hoogte en zal die avond, samen met zijn echtgenoot (die nergens van op de hoogte is), een bezoek brengen aan zijn broer in Almelo.

Einde van de basiscasus

Beantwoord nu de vragen 1 tot en met 6 mede aan de hand van de gegevens van de basiscasus en de per vraag variërende situatie.

Vraag 1.

Volgens plan gaat Duisterhof die zaterdagavond, tegen half elf, met zijn auto naar de cafetaria. Hij rijdt met gedoofde lichten een zijstraat van de Vloerenstraat in en stopt op ongeveer 100 meter afstand van de cafetaria. Daarna loopt hij naar de cafetaria. Binnengekomen besprenkelt hij de inboedel met de brandbare vloeistof uit de jerrycans. Vervolgens steekt hij de boel aan, snelt hij het pand uit, springt in zijn auto en rijdt snel weg. Even later arriveren brandweer en politie. Een alerte buurtbewoner – die het was opgevallen dat Duisterhof zonder licht zijn straat inreed – en hem tot de cafetaria heeft achtervolgd, stapt op de politie af en doet zijn verhaal. Deze buurtbewoner heeft ook nog het kenteken van de auto van Duisterhof weten te noteren en vertelt de politie dat hij ook heeft gezien dat Duisterhof met hoge snelheid de straat is uitgereden. Een andere buurtbewoner blijkt Duisterhof die avond letterlijk tegen het lijf te zijn gelopen en kan een vrij gedetailleerde beschrijving geven van diens uiterlijk en kleding ('Een winterjas met bontkraag en een dikke halsketting'). De politie trekt na van wie de auto met het betreffende kenteken is en weet daardoor dat deze op naam staat van Duisterhof. Even later gaat een tweetal agenten naar diens woning en belt daar aan. Duisterhof doet zelf open. De agenten zien onmiddellijk dat dit de persoon is die de getuige heeft omschreven, want Duisterhof heeft zijn jas nog aan en draagt inderdaad een dikke ketting om zijn hals. De agenten gaan tot aanhouding van Duisterhof over.

Ga na, door alle daarvoor relevante voorwaarden te bespreken, of deze aanhouding rechtmatig is geschied. (10p)

Vraag 2.

Het gestelde onder vraag 1 heeft zich niet voorgedaan.

Mevrouw Slotenbeek is woonachtig tegenover de cafetaria van Bloemen. Zij heeft de handelingen van Duisterhof op zaterdagochtend met argusogen gadeslagen en belt vervolgens de politie. Even later komen twee agenten poolshoogte nemen, kijken door de ramen naar binnen en zien inderdaad de twee jerrycans, de lakens en de doos met lucifers, waarvan mevrouw Slotenbeek melding maakte. Verder zien zij dat in de cafetaria niemand aanwezig is. De agenten blijven nog een tijdje in de buurt en houden de cafetaria van een afstandje in de gaten, maar er gebeurt niets. Wat nu te doen? Zij keren terug naar het bureau en hebben daar overleg over de situatie. Het vermoeden bestaat dat hier voorbereidende handelingen voor een brandstichting worden getroffen. Omdat raadpleging van het justitiële documentatiesysteem leerde dat Bloemen 5 jaar geleden al eens wegens oplichting van de verzekering door brandstichting veroordeeld is geweest, wordt besloten om Bloemen niet in te lichten of om opheldering te vragen. Besloten wordt om de cafetaria in de gaten te houden. Twee rechercheurs zullen van een afstandje met een verrekijker en telescooplenzen het pand aan de voor – en achterzijde continu gadeslaan, in ieder geval gedurende een etmaal.

Vraag 2a. Bespreek uitvoerig of de politie hiertoe zelfstandig mag besluiten. (10p)

(vervolg)

Het van een afstand gadeslaan van de cafetaria is niet het enige dat de politie wil doen. Geopperd wordt om de telefoon(s) van Bloemen af te luisteren. Het zou immers heel goed mogelijk kunnen zijn dat hij zich tijdens telefoongesprekken het een en ander laat ontvallen over de ophanden zijnde brandstichting in zijn pand.

Vraag 2b. Mag de telefoon van Bloemen worden afgeluisterd en zo ja, onder welke voorwaarden is dat mogelijk en wie is beslissingsbevoegd? (10p)

Vraag 3.

Het gestelde onder de vorige vragen heeft zich niet voorgedaan.

Mevrouw Slotenbeek is woonachtig tegenover de cafetaria van Bloemen. Zij heeft de handelingen van Duisterhof op zaterdagochtend met argusogen gadegeslagen en belt vervolgens de politie. Even later komen twee agenten poolshoogte nemen, kijken door de ramen naar binnen en zien inderdaad de twee jerrycans, de lakens en de doos met lucifers, waarvan mevrouw Slotenbeek melding maakte. Verder zien zij dat in de cafetaria niemand aanwezig is. De agenten, die het zaakje niet vertrouwen, nemen daarop telefonisch contact op met Bloemen (nog even voor de zekerheid: hij heeft voor deze vraag geen strafblad). Zij houden Bloemen voor dat een overbuurvrouw iemand twee jerrycans, lakens en lucifers in de cafetaria heeft zien brengen en dat zij, de politieagenten, door de ramen deze goederen inderdaad hebben zien staan en zich nu afvragen of hij, Bloemen, hiervan ook op de hoogte is en zo mogelijk zou willen aangeven wat hiervan de betekenis mag zijn. Bloemen begint daarop te stamelen, en 'slaat door'. Hij bekent, zonder dat de agent daarop nader aandringt, dat deze goederen dienen ter uitvoering van brandstichting door Duisterhof in zijn cafetaria, nog diezelfde avond en dat hij, Bloemen, daarvan volledig op de hoogte was, sterker nog, dat hij daarvan de vruchten zal plukken. Even later wordt Bloemen aangehouden.

Hadden de agenten, alvorens Bloemen hun vragen voor te leggen over de gang van de zaken voor en in diens cafetaria die ochtend, hem de cautie moeten verlenen? (5p)

Vraag 4

Het gestelde onder de vorige vragen heeft zich niet voorgedaan.

Volgens plan gaat Duisterhof die zaterdagavond, tegen half elf, met zijn auto naar de cafetaria. Hij rijdt met gedoofde lichten een zijstraat van de Vloerenstraat in en stopt op ongeveer 100 meter afstand van de cafetaria. Daarna loopt hij naar de cafetaria. Binnengekomen besprenkelt hij de inboedel met de brandbare vloeistof uit de jerrycans. Duisterhof heeft echter niet in de gaten gehad, dat een alerte buurtbewoner – die het was opgevallen dat Duisterhof zonder licht zijn straat inreed - hem tot de cafetaria heeft achtervolgd en vervolgens zag wat Duisterhof aan het doen was. De buurtbewoner belt onmiddellijk de politie en houdt de zaak op een afstandje aan de voorzijde van het pand in de gaten. De politie arriveert 5 minuten later. De twee agenten treffen Duisterhof echter niet aan in het pand. Deze blijkt namelijk in de tussenliggende periode telefoon te hebben gekregen van zijn broer, dat hun moeder een ernstig verkeersongeluk heeft gekregen en in kritieke toestand in het ziekenhuis is opgenomen. Via de achterzijde van het pand heeft Duisterhof vervolgens direct, en dat is onopgemerkt gebleven voor de buurtbewoner, de cafetaria verlaten.

De politieagenten stellen vast dat het interieur van vrijwel het gehele pand is besprenkeld met een bepaalde brandbare vloeistof en zien dat op de toonbank lakens en lucifers liggen. Via de buurtbewoner, die het kenteken van Duisterhof's auto heeft genoteerd, achterhalen zij het woonadres van Duisterhof en niet veel later wordt deze in het ziekenhuis van Enschede aangehouden.

Bepaal aan de hand van de basisgegevens en de gegevens onder deze vraag 4 of Duisterhof veroordeeld zou kunnen worden voor poging tot brandstichting (10p)

Vraag 5

Hetgeen onder de vorige vragen is weergegeven heeft zich niet voorgedaan. Voor de beantwoording van de onderstaande vragen is de basiscasus en hetgeen hieronder is weergegeven relevant.

Volgens plan gaat Duisterhof zaterdagavond laat naar de cafetaria. Hij besprenkelt het interieur met de brandbare vloeistof, maakt een lint van de lakens, leidt dit via het geopende raam aan de achterzijde van het pand naar buiten, legt het over de muur achter de cafetaria en steekt het ook besprenkelde lint in brand. Binnen een mum van tijd staat de gehele cafetaria in lichterlaaie, Duisterhof is tegen die tijd al bij zijn auto die een einde verderop staat geparkeerd. Hij ontkomt zonder dat ook maar iemand hem heeft opgemerkt.

De gealarmeerde brandweer is vrij snel ter plaatse, maar kan niet voorkomen dat de cafetaria in zijn geheel uitbrandt. Ook weet de brandweer niet te voorkomen dat de aan weerszijden bevindende belendende woningen volledig uitbranden. Daarbij is één dode te betreuren.

Natuurlijk wordt vrijwel onmiddellijk Bloemen door de politie van het uitbranden van de cafetaria in kennis gesteld. Bloemen toont zich ronduit verbijsterd en geschokt. Nadat het onderzoek van de technische recherche is afgerond en daaruit de conclusie is getrokken dat er sprake is van brandstichting, wordt Bloemen stevig door twee rechercheurs ondervraagd. Bloemen breekt, hij legt een bekennende verklaring af en noemt de naam van Duisterhof. Deze bekent even later ook.

Vraag 5a. Duisterhof wordt gedagvaard en hem wordt naast brandstichting ook doodslag ten laste gelegd. Ter terechtzitting bepleit zijn raadsman vrijspraak van doodslag, omdat Duisterhof helemaal niet de intentie had om iemand om het leven te brengen. Volgens Duisterhof, en de verklaring van Bloemen ondersteunt zijn lezing, hebben zij uitsluitend de bedoeling gehad om de verzekering op te lichten en er in de voorbereiding er niet bij stilgestaan dat er één slachtoffer zou kunnen vallen. Hoe beoordeelt u dit verweer van de raadsman van Duisterhof? (10p)

Vraag 5b. Duisterhof wordt ook het delict van art 157 lid 3 Sr ten laste gelegd. Dit is een geobjectiveerd gevolgsdelict. Wat is daarvan de betekenis? (6p)

Vraag 5c. Ook Bloemen moet voorkomen. Hem wordt kortgezegd onder meer ‘medeplegen van brandstichting’ ten laste gelegd. De raadsman van Bloemen bestrijdt dat zijn cliënt als medepleger kan worden veroordeeld. Wat is uw uitvoerig gemotiveerde oordeel hierover? (10p)

Vraag 6.

Hetgeen onder de vorige vragen aan gegevens is vermeld, heeft zich niet voorgedaan. Voor de beantwoording van de onderstaande vragen 6a./m 6d.. is de basiscasus en hetgeen hieronder is weergegeven relevant

De politie krijgt, hoewel er enig vermoeden bestaat dat Bloemen met de brandstichting van doen heeft, de zaak uiteindelijk niet rond. De verzekeringsmaatschappij keert, na een eigen onderzoek, na enige tijd aan Bloemen het verzekeringsgeld echter niet uit.

Op een zekere avond gaat de deurbel van huize Bloemen. Het blijkt Duisterhof te zijn met wie Bloemen – zo was het ook afgesproken - sinds de vrijdagavond van het beramen van de brandstichting geen contact meer heeft gehad. “Ik kom mijn deel halen”, zegt Duisterhof tegen Bloemen. Bloemen zegt hem dat de verzekering niet heeft uitgekeerd en dat hij daarom Duisterhof ook niet is verschuldigd. Duisterhof haalt daarop een pistool te voorschijn en richt deze op Bloemen. “je zorgt er maar voor dat ik mijn geld krijgt. Morgen kom ik mijn 10 ruggen ophalen, heb je het niet dan is het ... (pang, hetgeen het geluid is van de overgehaalde trekker van het niet geladen pistool). Ik sta morgenochtend om 10u op je stoep.” Daarop vertrekt Duisterhof, Bloemen zwaar aangeslagen en in grote angst achterlatend. Bloemen heeft geen idee hoe hij aan het geld zou moeten komen en weet zich geen raad. Zijn radeloosheid neemt toe naarmate de uren verstrijken. Tegen zijn vrouw durft hij hierover met geen woord te reppen. Zonder te hebben geslapen en nog radelozer, breekt voor Bloemen de dag aan. Hij heeft het geld niet en vreest met grote vreeze voor zijn leven. Om 10 u gaat de deurbel. Zeer angstig en op van de zenuwen opent Bloemen de deur voor Duisterhof. Hij laat Duisterhof binnen en pakt de gietijzeren kandelaar die in de gang staat in een opwelling op en slaat Duisterhof hard met de kandelaar op diens hoofd. Duisterhof wordt later met zwaar hoofdletsel afgevoerd naar het ziekenhuis, terwijl Bloemen wordt aangehouden.

Vraag 6a. Zal Bloemen in verzekering worden gesteld? (6p)

Vraag 6b. Zal door de rechter-commissaris de bewaring worden bevolen? (6p)

Vraag 6c. De raadsman van Bloemen doet in zijn verweer tegen de poging tot doodslag die Bloemen ten laste is gelegd een beroep op twee strafuitsluitingsgronden, te weten noodweerecces en psychische overmacht. Hoe luidt het precieze oordeel van de rechter indien het beroep een van deze strafuitsluitingsgronden zou worden gehonoreerd? Motiveer aan de hand van de wet. (6p)

Vraag 6d. Bespreek voor beide uitvoerig gemotiveerd of het beroep hierop gehonoreerd dient te worden. (11p)

Einde van het tentamen, Deze opgaven mogen worden meegenomen.